

Minnesanteckningar

REPRESENTANTSKAPSMÖTE PÅ ÖCKERÖ

Varmt välkommen till en helg i öar och
skärgårdars tecken

Fredag den 16 oktober

16.00-19.00 Drop in

19.00 MIDDAG gulaschsoppa

Presentationsrunda där alla föreningar fick presentera sig. Ett antal nya namn dök upp tack vare att varje förening fick skicka med en extra person som rookie.

Lördag den 17 oktober

08.00 FRUKOST

09.00 Välkomna + BSR + Öckerö

Lotten hälsar alla välkomna och berättar om SNIR som hälften av oss varit med på tidigare dagar. Berättar om hur SNIR startade. Presenterar även SRF, vad vi gör och hur vi finansieras samt vilket våra medlemsföreningar är.

09.15 Öar i Europa- Anders Källgård

Anders berättar om sin nya bok Öar i Europa. Nesofil – ö-älskare. Varför älskar vi öar?

De är ...

... omgivna av vatten

... avgränsade.

... avlägsna.

Började med Pitcairn. Englands sista koloni i stilla havet öster om Nya Zeeland. Ättlingar från myteriet på Bounty utgör dess befolkning. Anders inledde med utbyte av frimärken och fiskekrokar. Reste sen dit på 1970-talet med lastfartyg från Nya Zeeland. Fartyget lossades till långbåtar. Ön har elverk för ström till belysning på kvällen. Telefon där varje abonnent har en morsekod som identitet och signal för uppringning. En person hade 7 olika mössor och bytte varje dag för att veta vilken veckodag det var.

Anders blev fascinerad av ön och for dit med familjen som läkare 1995. Barnen hoppade runt på klipporna. En gång skickade han en sjuk kvinna till Nya Zeeland med ett norskt lastfartyg för 75 \$ för mat under 1 veckans resa. Kvinnan kom åter till Pitcairn 3 år senare.

Naru är en annan stillahavs ö nära Australien. Där bröt man fosfor och var en av världens rikaste länder till fosfor var slut. Idag en av världens fattigaste länder bara p g a mänsklig girighet och rovdrift.

Sveriges Öar 2000.

Enligt EU finns 24 svenska öar. Men egentligen är det ca 242 368 öar. Anders är intresserad av öar utan fast landförbindelse och någon måste ha bott på ön någon gång efter år 1900. De flesta öar är idag avfolkade. År 2021 var 399 öar bebodda och 82 öar hade bara en invånare och 917 var övergivna. Svenskar ö-älskande bland annat p g a Hemsöborna, Taube m fl.

Danmarks, Färöarnas och Grönlands öar.

Där finns bl a en ö med 1 lärare, 1 skola och 1 elev.

Norges öar.

Norges öar väster om Amsterdam till lika öster som Cypern. Ingen ö romantik i Norge.

Öar i Europa. h

Denna bok är reseskildringar kring de 100 öar Anders besökt och är uppdelad i olika avsnitt.

Öar i öster

Vissa öar ligger i sjöar. Många öar i Ryssland. Vänerns är största EU sjön med ö. Även öar i finska sjöar, en ö med 16 stugor och 37 bastur. Åland har många öar där Kökar är en vacker ö. Där finns en insjö som har klotalger.

Finland ett föredöme – de har skärgårdslag, skärgårdsdelegation, skärgårdsinstitut.

Estland har öar i Rigabukten bl a Kynö. Anders blev insnöad där flera dagar då färjan blev inställd på grund av vädret. Kvinnor har stark ställning i Estland – Anders såg bara kvinnor under flera dagar. Många kvinnor i Estland är ledare.

I Oderlagunen finns ön Chelminek med idag bara skarv och vildsvin.

I Donau finns många öar. Spöfiske inte tillåtet av människor. Därför sätter man ut en skyltdocka som fiskare.

Kroatien har många fina öar. På en av öarna, Vis, där "Mamma Mia! Here we go Again" spelades in, spelas fortfarande varje onsdag filmen upp på en utebiograf.

Öar i söder.

Lesbos har många flyktingar. Ligger nära till Turkiet. Hydra en annan ö som är bilfri, eftersom det nästan bara finns trappor. Ithaka en ö o Odyssees anda.

En Italiensk ö ligger i en sjö med ett slott där det finns snobbiga fåglar. Öborna hävdar att det är Europas största insjö ö, för att de inte räknar Skandinavien till Europa, då det i både Sverige och Finland finns större insjööar.

Polvega är en ö vid Venedig där det funnits ett mentalsjukhus där många läkare opererat hjärnan på sjukhuset. Står övergivet nu. Sjukhuset lämnades bara och det finns massor av bråte kvar.

Elba en ganska stor ö där Napoleon suttit innan han flyttades till st Helena. Ön Pianosa ligger bredvid Elba. Dit åker man över dagen för att bada.

Ön Monte Christo är känd för Alexander Dumas bok "Grevén av Monte Christo". Handligen är att Edmod Dante blir oskyldigt dömd till fängelse och lyckas fly genom att ta en avliden medfånges plats. Denne berättade om en skatt på ön Montecristo. Dante hittar skatten blir rik

och utropar sig till Greve av Montechristso och använder sin rikedom för att hämnas på de som fängslade och satte honom i fängelse.

Gilio är en ö nära där Costa Concordia gick på grund. En annan ö är Ventotene där det fiskas en del. Anser sig vara Europas moraliska huvudstad eftersom många moraliska fångar satt i fängelse på ön.

Capri, en välkänd italiensk ö, har mycket överturism. Axel Munthe 1857 – 1949 var läkare som var framgångsrik att behandla rika människor. Testamenterade sitt hus till svenska staten.

Sicilien är 8 ggr större än Gotland men har 80 ggr större befolkning.

Största öar i Europa är Island, Irland, 2 ryska arktiska öar, Spetsbergen, Sicilien, Sardinien, Cypern, Korsika, Kreta och Gotland. Gotland är således Europas 11:e största ö.

Stromboli är en vulkan ö där vulkanen har ett utbrott var 20 min och så har det varit i flera 1000 år.

Marrettimo är en bilfri ö. Här finns en tavla om de säljagare på Fårö som fastnade på ett isflak som drev till havs, men som överlevde. Händelsen var så otrolig och fantastisk att ryktet om den spreds ända till denna ö och att det målades en tavla om händelsen.

På ön Cabrera, söder om Mallorca, satte spanska staten i början av 1800-talet 9 000 franska krigsfångar och bara lämnade dom till sitt öde. Många dog och efter kriget kunde 3 500 överlevande fångar repatrieras.

När Anders besökte Bell Ile i Biscayabukten blev han utskälld av en busschaufför då han ville åka runt ön tillbaka till samma ställe. Sightseeingturer gör man inte med kollektivtrafik. Han fick dock åka med till slut.

St Michales Mount är en liten ö som har ett stort hus. En familj bor där och vid ebb kan man gå ut till ön, men inte vid högvatten.

Scilly öarna är brittiska öar SV om Cornwall. Klimatet här är betydligt bättre än i England, och många briter åker hit på semester.

Burgh island i engelska kanalen är också en ö som man kan gå till vid ebb med är ö vid flod. Agatha Christie bodde ibland där och hade en skrivstuga där.

Clare island har en liten färja. Det är en ö med växande befolkning med en hel del nybyggnation.

Grannön är inte lika befolkad men där anses läraren vara far till de flesta barnen, då männen inte arbetar på ön.

Irlands har ett statligt Ö-räddningsorgan som ska verka under 10 år 2023-2033

Ön Textel är lik Nereländerna. Här kan man hitta vrakgods. Ett speciellt fynd skapade ett problem. Ett fartyg med siden gods blev det strid om. Regeringen ansåg att det var museet i Amsterdam som skulle förvara fyndet. Textelborna ansåg dock att det var ett fynd på ön och att fyndet skulle stanna på ön och så blev det. Sidenfyndet för varas nu på museet på Textel.

Vliesland är bilfria låglänta öar. Här finns många hälsoställen där mycket salta bad anses hälsobringande. Även den saltmättade havsluft anses hälsosam och man erbjuder även luftbad med promenader på ständerna mer eller mindre avklädd innan man kliver i det salta vattnet.

Tyska Helgoland ligger i Nordsjön. Det är en taxfree ö med dagsturer från tyska fastlandet för att kunna handla billigt taxfree. Under världskrigen var det mycket bombande på ön för

träning.

Det finns mycket ö-info på internet (bild).

Mest isolerade ön kan vara Tristan da Cunha mitt i sydatlanten utanför Sydafrika. På ön finns 240 bofasta. Det finns ingen hamn och man får förnödenheter med fiskebåtar från Sydafrika ca 4 ggr per år. Ibland får man vänta veckovis på lugnare väder för att kunna angöra. Anders fick åka med ett Norskt forskningsfartyg efter 8 års köande. Det är nästan ö med mycket lava. Man åkte mellan fartyget och land på en typ av flotte. Det är ett litet samhälle med gamla hus i sten. Öns konstitution är från 1800 talet. Alla får äga en ko och har ett eget boende. Man odlar mycket potatis. Det finns en väg över ön. Från början var det ont om kvinnor så man importerade svarta fria kvinnor. Sen blev det brist på män och legenden säger att en skeppsbruten man som kom flöt iland blev gift innan kläderna torkat. Vid ett vulkanutbrott 1963 evakuerades alla och kunde flytta tillbaka först 1965. Anders kunde lämna ön efter 2 veckor på samma sätt.

10.30 Fika

11.00 Ivan- EU:s ö-policy

Why the EU Island strategy matters. From the coast of insularity to better island policy. ESIN is growing and Ivan has worked there since 2017.

It is, after all just a piece of paper. It is up to the government what they do of it.

It is important to make the politician understand that the cost of living on island is much higher on island beside all practical obstacles.

Insularities have a measurable cost

Local government is 30-50 % higher

Transport is + 300% higher

Housing is 75-130 % higher

In Sweden

Up to +166% for travel cost

Over +300% for travel cost for business

Concrete 93 ->265 EUR/m3

Road work 56 -> 100/m

Site set up 30,7% vs 2%

Good policy needs good evidence

- Poor data
- Insularity is poorly described
- Poor diagnosis
- Extra cost, access constraint

➔ Poor Policy

Standard rules and funding formulas reproduce mainland misunderstanding

Brussels don't allow it.

It is not against the rules, but it is easier with a simple one-fit all policy.

Higher cost is an established fact of insularity

More granular data -> island-level evidence -> Better policy

A policy cannot be based on data that don't consider islands.

According to current policy, it is allowed to use better data on a local level to make better result for specific islands.

What is lacking is the process to find more better data and indicators to better describe island situation in order to better show how regulation shall be formulated and implemented.

Habitability studies have shown how long time it takes to go for different service. Island usually have much longer time to reach service.

Island proofing

Old logic

Policy -> problem appear -> exemption

Better logic

Island reality -> measures -> policy

Different realities may require different rules

Proportionality

Flexibility

Place-based solutions

EU-strategy -> Members -> Regions -> islands

National and regional partnership plans should island targets.

The strategy

- No dedicated island funds
- No binding island proofing mechanism
- No new permanent EU island governance structure

A stronger framework – but not a finished island policy

We need to keep collection data to show that these governments have to consider these fact to give better governance to islands according to the policy.

Understand – Make the real cost and lived reality clear

11.30 Doktorand Pia

Ö-forskning

Pia har jobbat i FÖSS och Skärgårdsinstitutet och varit redaktör för Skärgårdstidningen.

Skärgårdsdelegationen är en politisk sammansättning för att bevaka skärgårdsfrågor på politisk nivå.

Nu anställd på Södertörn högskola som doktorand med finansiering av KK-stiftelsen för att bedriva ö-forskning. KK-stiftelsen står för kunskap- och kompetensutveckling. KK-stiftelsen har jubileum och finansierar därför att antal jubileumsdoktorander.

Det finns väldigt få ö-forskare och Pia försöker knyta kontakt med dessa.

Det finns tre samarbetspartners till doktorandprojektet: SIKO, SRF, HUF.

Forskningsfrågor

- Hur jobbar ö-samhällen med hållbar utveckling?
- Vilka förutsättning möjliggör eller begränsar den lokal handlingskraften?
- Vilka effekter får det på ö-samhällen?

Hållbarhetsutveckling

- Globalt – Hållbarhetsinitiativ i små ö-samhällen
- Nationellt – lärdomar av bobarhetsanalyser
- Nationellt – Hållbarhetsprojekt i svenska ö-samhällen
- Lokalt – XXX ??? Ja vad ska finnas här ingår i projektet att peka på.

Vad gör ön särskilt bra idag?

- När blir litenhet en styrka?
- Vilka tidigare lokala initiativ finns?
- Exempel på goda samarbeten.
- Vad fungerar på ön som andra öar kan inspireras av
- Vilka erfarenheter från ö-liv kan bli viktiga i kris?

12.00 LUNCH

13.00 Workshop med Maggan och Anna

Del 1.

Skapa löpsedel med idéer om vad som 20 MKr kan göra för att stärka öar. Grupparbetet resulterade i ett 10-tal "löpsedlar". Alla deltagare fick rösta på en löpsedel, men inte de dom varit med och tagit fram.

Vinnare 1: El-vis – elfärja som kan gå på olika fossilfria energislag. Ger ökad frihet för öbor.

Vinnare 2: Extra! Spaden i jorden på Möja – Nytt bostadsprojekt.

Extra! Infrastrukturministern inviger ny färja till Holmön som tar 20 bilar.

Del 2.

Vad kan pensionärer bidra med? Alla deltagare fick skriva ner aktiviteter, tjänster e dy som dom vet att de äldre bidrar med på sin ö.

Resultatet blev – Allt från kunskap (ekonomi, juridik, föreningsvana) till praktiska uppgifter (fiske, gräsklippning, hjälpa de som inte kan själv (gräsklippning, skjuts till affären, städning mm).

15.00 Fika

15.30 Knyt ihop säcken

Frågor om vad som gjorts på ön tillsammans med kommunen.

Olika grupper kommer med olika exempel.

En viktig kommunal funktion som bidrar är kommunens landsbygdsutvecklare som visar politiker och tjänstemän på det speciella förutsättningar som gäller på öar.

Andra exempel är öppnad affären med hybridsystem, ökad beredskap av olika slag som t ex strömavbrott, service och beredskaps punkt med reservkraft på treställen i Stockholms skärgård, skyddsrum på Hemsö, samhällsrum, reservkraft till butik.

i Stockholms skärgård vet kommunerna att man på öarna klarar sig, men kanske inte en anstormning från stan.

Idag ska hela samhället bidra till försvaret. Det innebär att mycket av de resurser som finns på öar kan komma att omfördelas till försvaret. Det får vi räkna med.

Det finns möjlighet att skapa små beredskapsprojekt (t ex byggnad med reservkraft, bäddar matlagningsmöjlighet mm), som kan ge lokal beredskap.

Många nya bostadsområden skapar livskraft på öar, t ex Gräsö.

På Nämdö finns ett bibliotek som är öppet året runt. Boklåda i butiken annat exempel.

Kommunalt samarbete för att bygga hyresrätter har fungerat bra på några öar.

Lite hälsningar från SRF:are: Sigvard Utbult närvarande, Kjell kunde inte komma (sitter i rullstol), Jan-Erik också sjuk i allvarliga diagnoser bl a i ögonen

16.00 Mer om Öckerö

Öarnas signatur.

- Lokal kulturkanon men kallar det öarnas signatur.
- Stärka identiteten
- Värna och synliggöra vårt arv

Det har varit svårt att få deltagare.

Projektet har belyst

- Havet och sjöfart
- Natur och landskap
- Föreningsliv, religion, samfund
- Kultur

- Utbildning

Det har varit viktigt och värdefullt att kombinera gamla och unga.

Hav och sjöfart.

- Männen fiskade och kvinnor tog hand om resten (barn, djur, odling, äldre, varor att sälja)
- Kunskap om fiske
- Öckerö maritimt samhälle
- Kvinnor starka

Natur och landskap

- Skärgårdsleden – populär

Konst från hobby till stark kulturprofil

- Konstvågen
- Musik – stark tradition med visor mm

Religion och föreningsliv

- Stor betydelse, sammanhållning och förståelse mellan kyrka och frikyrka. Hårt liv där kyrkan gav tröst.
- Idrott
- Öckerö IF många olika aktiviteter. Damer i div 1.
- Ö-bollen
- GÅ-fotboll
- Göstahallen

Har också senior- och babyaktiviteter.

Seglande gymnasiet Gunilla driver ett skolskepp.

Hemtjänstbåt finns som åker runt till öarna.

Ö-seniorer grupp med 250 medlemmar

Öckerö är ett modernt skärgårdssamhälle med stark historisk identitet.

Sightseeingtur runt Öckerö och Hönö med bilar med Berit som guide i första bilen. Alla bilar var sammankopplade med mobiler i högtalarläge i ett Google-meet möte så att alla bilar kunde höra Berit.

17.00 Avslut

18.30 Avresa med båt

19.00 MIDDAG Seaside, Björkö

Söndag den 18 oktober

08.00 FRUKOST

09.00 SRF idag

Diskussion om hur vi ska arbeta vidare inom SRF. Vi kan arbeta vidare med remissvar, myndighetskontakter, vår Skärgårdsriksdag, lokala skärgårdsforum. SRF har olika nyhetsbrev. Ett internt nyhetsbrev till medlemsföreningarnas kontaktpersoner, som förväntas sprida dessa nyhetsbrev till medlemsföreningarnas styrelse och medlemmar.

Det publika nyhetsbrevet uppmansas alla att sprida till alla som kan vara intresserade av ö-frågor eller som borde vara intresserade eller känna till.

Vid olika myndighetskontakter med lokala myndigheter (Kommun och region) kan vi hänvisa till EU-strategin för öar för att argumentera för att är fullt tillåtet enligt strategin att ha lokala anpassningar och lösningar. Det finns inga skäl för lokala myndigheter att skylla på EU att man inte kan göra lokala lösningar.

Arbetsgrupperna kan ombildas till kompetensgrupper. Nya grupper kan startas. De kan vara fokuserade på en viss fråga och vara kortlivade eller arbeta på längre sikt.

Har någon en idé om utveckling eller annat och starta ett projekt för att undersöka utveckla idén så kan SRF hjälpa till med att göra ansökan om medel.

10.00 Kaffe och Repmöte

Se separat protokoll.

12.00 LUNCH och avslut

Lotten tackade alla deltagare och förklarade detta repskapsmöte avslutat och önskade alla en fin hemresa.

Vid PC:n

A handwritten signature in black ink, which appears to read "Olle Heyne".